

قانون مجازات اسلامی

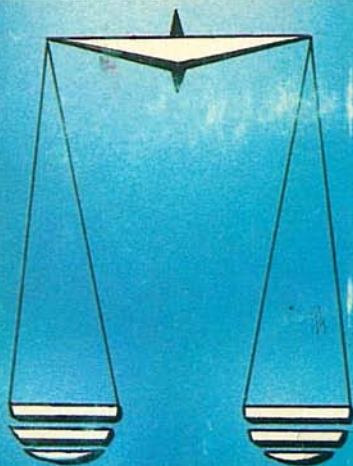
«حدود، قصاص، دیات و تعزیرات»

قانون تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده

مصوب ۱۳۷۵/۳/۲

به اهتمام: غلامحسین دوانی

با آخرین اصلاحات

مجموعه قوانین:

قانون مجازات اسلامی

«حدود، قصاص، دیات و تعزیرات»

قانون تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده

مصوب ۲ / ۳ / ۱۳۷۵

به اهتمام غلامحسین دوانی

مدرس دانشگاه

چاپ ۱۳۷۷

پیشگفتار

کتاب حاضر مجموعه قانون مجازات اسلامی و قانون تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ مجلس شورای اسلامی می‌باشد.

اگر چه مفاد مواد قوانین مزبور بعضاً ابهاماتی را دارا می‌باشد اما بهرحال تفسیر قانون بر عهده قانونگذار می‌باشد.

در این مجموعه کوشش شده فصل‌بندی و طبقه‌بندی مناسبی بعمل آید تا کتاب جنبه کاربردی خود را حفظ نماید. در پایان کتاب جدول جرائم و مجازات‌های قانون تعزیرات اسلامی که بنحو جالبی تهیه و در روزنامه اخبار مرداد ماه ۱۳۷۵ چاپ گردیده استفاده شده است.

امید است این کوشش بتواند بخشی از دین نگارنده را به جامعه فرهنگی کشور جبران نماید. کتاب را به همسر عزیزم که آرامش زندگی را فراهم نموده تقدیم می‌نمایم.

در خاتمه انتظار می‌رود استادان و خوانندگان محترم هرگونه کاستی و راهنمایی را به آدرس تهران - صندوق پستی ۴۴۳۹-۱۴۱۵۵ ارسال تا به دیده منت نسبت به اصلاح موارد در چاپ‌های آتی اقدام شود.

شرح	صفحه
باب اول - مواد عمومی	۱
باب دوم - مجازاتها و اقدامات تأمینی و تربیتی	۶
فصل اول - مجازاتها و اقدامات تأمینی و تربیتی	۶
فصل دوم - تخفیف مجازات	۹
فصل سوم - تعلیق اجرای مجازات	۱۰
فصل چهارم - آزادی مشروط زندانیان	۱۶
باب سوم - جرائم:	۱۸
فصل اول - شروع به جرم	۱۸
فصل دوم - شرکاء و معاونین جرم	۱۸
فصل سوم - تعدد جرم	۲۰
فصل چهارم - تکرار جرم	۲۱
باب چهارم - حدود مسئولیت جزایی	۲۱

کتاب دوم - حدود

مواد ۲۰۳ - ۶۳

باب اول - حد زنا	۲۶
فصل اول - تعریف و موجبات حد زنا	۲۶
فصل دوم - راههای ثبوت زنا در دادگاه	۲۷

۲۹	فصل سوم - افسام حد زنا
۳۲	فصل چهارم - کیفیت اجراء حد
۳۵	باب دوم - حد لواط :
۳۵	فصل اول - تعریف و موجبات حد لواط
۳۵	فصل دوم - راههای ثبوت لواط در دادگاه
۳۷	باب سوم - مساحقه
۳۸	باب چهارم - قوادی
۳۹	باب پنجم - قذف
۴۳	باب ششم - حد مسکر:
۴۳	فصل اول - موجبات حد مسکر
۴۴	فصل دوم - شرایط حد مسکر
۴۵	فصل سوم - کیفیت اجراء حد
۴۶	فصل چهارم - شرایط سقوط حد مسکر یا عفو از آن ..
۴۷	باب هفتم - محاربه و افساد فی الارض
۴۷	فصل اول - تعاریف
۴۸	فصل دوم - راههای ثبوت محاربه و افساد فی الارض
۴۹	فصل سوم - حد محاربه و افساد فی الارض
۵۰	باب هشتم - حد سرقت:
۵۰	فصل اول - تعریف و شرایط
۵۲	فصل دوم - راههای ثبوت سرقت
۵۳	فصل سوم - شرایط اجرای حد
۵۳	فصل چهارم - حد سرقت

۵۵	باب اول - قصاص نفس
۵۵	فصل اول - قتل عمد
۵۷	فصل دوم - اکراه در قتل
۵۷	فصل سوم - شرکت در قتل
۵۹	فصل چهارم - شرایط قصاص
۶۱	فصل پنجم - شرایط دعوی قتل
۶۱	فصل ششم - راههای ثبوت قتل
۶۲	مبحث اول - اقرار
۶۳	مبحث دوم - شهادت
۶۴	مبحث سوم - قسامه
۶۹	فصل هفتم - کیفیت استیفاء قصاص
۷۱	باب دوم - قصاص عضو
۷۱	فصل اول - تعاریف و موجبات قصاص عضو
۷۳	فصل دوم - شرایط و کیفیت قصاص عضو

کتاب چهارم - دیات

۷۷	باب اول - تعریف دیه و موارد آن
۷۹	باب دوم - مقدار دیه قتل نفس

۸۱	باب سوم - مهلت پرداخت دیه
۸۲	باب چهارم - مسئول پرداخت دیه
۸۴	باب پنجم - موجبات ضمان
۸۸	باب ششم - اشتراک در جنایت
۹۰	باب هفتم - تسبیب در جنایت
۹۶	باب هشتم - اجتماع سبب و مباشر یا اجتماع چند سبب
۹۷	باب نهم - دیهٔ اعضاء
۹۷	فصل اول - دیه مو
۹۹	فصل دوم - دیه چشم
۱۰۰	فصل سوم - دیه بینی
۱۰۱	فصل چهارم - دیه گوش
۱۰۲	فصل پنجم - دیه لب
۱۰۲	فصل ششم - دیه زبان
۱۰۴	فصل هفتم - دیه دندان
۱۰۶	فصل هشتم - دیه گردن
۱۰۷	فصل نهم - دیه فک
۱۰۷	فصل دهم - دیه دست و پا
۱۰۸	فصل یازدهم - دیه ناخن
۱۰۹	فصل دوازدهم - دیه ستون فقرات
۱۰۹	فصل سیزدهم - دیه نخاع
۱۱۰	فصل چهاردهم - دیه بیضه

- فصل پانزدهم - دیه دنده ۱۱۰
- فصل شانزدهم - دیه استخوان زیر گردن ۱۱۱
- فصل هفدهم - دیه نشیمن‌گاه ۱۱۱
- فصل هجدهم - دیه استخوانها ۱۱۲
- فصل نوزدهم - دیه عقل ۱۱۲
- فصل بیستم - دیه حس شنوائی ۱۱۳
- فصل بیست و یکم - دیه بینائی ۱۱۵
- فصل بیست و دوم - دیه حس بویائی ۱۱۶
- فصل بیست و سوم - دیه چشائی ۱۱۷
- فصل بیست و چهارم - دیه صوت و گویائی ۱۱۸
- فصل بیست و پنجم - دیه زوال منافع ۱۱۸
- باب دهم - دیه جراحات ۱۲۰
- فصل اول - دیه جراحات سر و صورت ۱۲۰
- فصل دوم - دیه جراحی که در بدن انسان
وارد می‌شود ۱۲۲
- فصل سوم - دیه جراحی که در اعضاء انسان فرو
می‌رود ۱۲۲
- باب یازدهم - دیه جنایتی که باعث تغییر رنگ پوست
یا تورم می‌شود ۱۲۲
- باب دوازدهم - دیه سقط جنین ۱۲۳
- باب سیزدهم - دیه جنایتی که بر مرده واقع می‌شود ۱۲۵

- فصل اول - جرائم ضدامنیت داخلی و خارجی کشور ... ۱۲۷
- فصل دوم - اهانت به مقدسات مذهبی و سوء قصد
به مقامات داخلی ۱۳۱
- فصل سوم - سوء قصد به مقامات سیاسی خارجی ۱۳۲
- فصل چهارم - تهیه و ترویج سکه قلب ۱۳۳
- فصل پنجم - جعل و تزویر ۱۳۴
- فصل ششم - محو یا شکستن مهر و پلمپ و سرقت
نوشته‌ها از اماکن دولتی ۱۴۱
- فصل هفتم - فرار مجبوسین قانونی و اخفای مقصرین .. ۱۴۲
- فصل هشتم - غصب عناوین و مشاغل ۱۴۶
- فصل نهم - تخریب اموال تاریخی، فرهنگی ۱۴۸
- فصل دهم - تقصیرات مقامات و مأمورین دولتی ۱۵۲
- فصل یازدهم - ارتشاء و ربا و کلاهبرداری ۱۵۷
- فصل دوازدهم - امتناع از انجام وظایف قانونی ۱۶۱
- فصل سیزدهم - تعدیات مأمورین دولتی نسبت
به دولت ۱۶۱
- فصل چهاردهم - تمرد نسبت به مأمورین دولت ۱۶۶
- فصل پانزدهم - هتک حرمت اشخاص ۱۶۶

- فصل شانزدهم - اجتماع و تبانی برای ارتکاب جرائم ... ۱۶۷
- فصل هفدهم - جرائم علیه اشخاص و اطفال ۱۶۷
- فصل هجدهم - جرائم ضد عفت و اخلاق عمومی ۱۷۵
- فصل نوزدهم - جرائم بر ضد حقوق تکالیف خانوادگی .. ۱۷۷
- فصل بیستم - قسم و شهادت دروغ و افشاء سر ۱۷۹
- فصل بیست و یکم - سرقت و ربودن مال غیر ۱۸۰
- فصل بیست و دوم - تهدید و اکراه ۱۸۵
- فصل بیست و سوم - رشکستگی ۱۸۵
- فصل بیست و چهارم - خیانت در امانت ۱۸۶
- فصل بیست و پنجم - احراق و تخریب و اتلاف
- اموال و حیوانات ۱۸۷
- فصل بیست و ششم - هتک حرمت منازل و املاک غیر .. ۱۹۲
- فصل بیست و هفتم - افتراء و توهین و هتک حرمت ... ۱۹۵
- فصل بیست و هشتم - تجاهر به استعمال مشروبات
الکلی و قماربازی و ولگردی ۱۹۶
- فصل بیست و نهم - جرائم ناشی از تخلفات رانندگی ... ۱۹۹
- جدول جرائم و مجازات‌های قانونی تعزیرات اسلامی ... ۲۰۶

شماره مواد	
۱-۶۲	کتاب اول - کلیات
۱-۱۱	باب اول - مواد عمومی
۱۲-۴۰	باب دوم - مجازاتها و اقدامات تأمینی و تربیتی
۱۲-۲۱	فصل اول - مجازاتها و اقدامات تأمینی و تربیتی
۲۲-۲۴	فصل دوم - تخفیف مجازات
۲۵-۳۷	فصل سوم - تعلیق اجرای مجازات
۳۸-۴۰	فصل چهارم - آزادی مشروط زندانیان
۴۱-۴۸	باب سوم - جرائم:
۴۱	فصل اول - شروع به جرم
۴۲-۴۵	فصل دوم - شرکاء و معاونین جرم
۴۶-۴۷	فصل سوم - تعدد جرم
۴۸	فصل چهارم - تکرار جرم
۴۹-۶۲	باب چهارم - حدود مسئولیت جزایی
۶۳-۲۰۳	کتاب دوم - حدود
۶۳-۱۰۷	باب اول - حد زنا
۶۳-۶۷	فصل اول - تعریف و موجبات حد زنا
۶۸-۸۱	فصل دوم - راههای ثبوت زنا در دادگاه
۸۲-۹۷	فصل سوم - اقسام حد زنا
۹۸-۱۰۷	فصل چهارم - کیفیت اجراء حد

فهرست ابواب و فصول قانون مجازات اسلامی

شماره مواد

- باب دوم - حد لواط : ۲۱۶-۱۰۸
- فصل اول - تعریف و موجبات حد لواط ۱۱۳-۱۰۸
- فصل دوم - راههای ثبوت لواط در دادگاه ۱۲۶-۱۱۴
- باب سوم - مساحقه ۱۳۴-۱۲۷
- باب چهارم - قوادی ۱۳۸-۱۳۵
- باب پنجم - قذف ۱۶۴-۱۳۹
- باب ششم - حد مسکر: ۱۸۲-۱۶۵
- فصل اول - موجبات حد مسکر ۱۶۵
- فصل دوم - شرایط حد مسکر ۱۷۵-۱۶۶
- فصل سوم - کیفیت اجراء حد ۱۸۰-۱۷۶
- فصل چهارم - شرایط سقوط حد مسکر یا عفو
از آن ۱۸۲-۱۸۱
- باب هفتم - محاربه و افساد فی الارض ۱۹۶-۱۸۳
- فصل اول - تعاریف ۱۸۸-۱۸۳
- فصل دوم - راههای ثبوت محاربه و افساد
فی الارض ۱۸۹
- فصل سوم - حد محاربه و افساد فی الارض .. ۱۹۶-۱۹۰
- باب هشتم - حد سرقت: ۲۰۳-۱۹۷
- فصل اول - تعریف و شرایط ۱۹۸-۱۹۷

فهرست ابواب و فصول قانون مجازات اسلامی

شماره مواد

- فصل دوم - راههای ثبوت سرقت ۱۹۹
- فصل سوم - شرایط اجرای حد ۲۰۰
- فصل چهارم - حد سرقت ۲۰۱-۲۰۳
- کتاب سوم - قصاص ۲۰۴-۲۳۹
- باب اول - قصاص نفس ۲۰۴-۲۶۸
- فصل اول - قتل عمد ۲۰۴-۲۱۰
- فصل دوم - اکراه در قتل ۲۱۱
- فصل سوم - شرکت در قتل ۲۱۲-۲۱۸
- فصل چهارم - شرایط قصاص ۲۱۹-۲۲۶
- فصل پنجم - شرایط دعوی قتل ۲۲۷-۲۳۰
- فصل ششم - راههای ثبوت قتل ۲۳۱-۲۵۶
- مبحث اول - اقرار ۲۳۲-۲۳۶
- مبحث دوم - شهادت ۲۳۸-۲۳۸
- مبحث سوم - قسامه ۲۳۹-۲۵۶
- فصل هفتم - کیفیت استیفاء قصاص ۲۵۷-۲۶۸
- باب دوم - قصاص عضو ۲۶۹-۲۹۳
- فصل اول - تعاریف و موجبات قصاص
عضو ۲۶۹-۲۷۱

فهرست ابواب و فصول قانون مجازات اسلامی

شماره مواد

فصل دوم - شرایط و کیفیت قصاص عضو ... ۲۹۳-۲۷۲

کتاب چهارم - دیات ۴۹۷-۲۹۴

باب اول - تعریف دیه و موارد آن ۲۹۶-۲۹۴

باب دوم - مقدار دیه قتل نفس ۳۰۱-۲۹۷

باب سوم - مهلت پرداخت دیه ۳۰۳-۳۰۲

باب چهارم - مسئول پرداخت دیه ۳۱۵-۳۰۴

باب پنجم - موجبات ضمان ۳۳۳-۳۱۶

باب ششم - اشتراک در جنایت ۳۳۹-۳۳۴

باب هفتم - تسبیب در جنایت ۳۶۲-۳۴۰

باب هشتم - اجتماع سبب و مباشر یا اجتماع

چند سبب ۳۶۶-۳۶۳

باب نهم - دیه اعضا ۴۷۹-۳۶۷

فصل اول - دیه مو ۳۷۴-۳۶۸

فصل دوم - دیه چشم ۳۷۹-۳۷۵

فصل سوم - دیه بینی ۳۸۵-۳۸۰

فصل چهارم - دیه گوش ۳۹۰-۳۸۶

فصل پنجم - دیه لب ۳۹۵-۳۹۱

فصل ششم - دیه زبان ۴۰۲-۳۹۶

فصل هفتم - دیه دندان ۴۱۱-۴۰۳

شماره مواد	
۴۱۲-۴۱۴	فصل هشتم - ديه گردن
۴۱۵-۴۱۷	فصل نهم - ديه فك
۴۱۸-۴۲۸	فصل دهم - ديه دست و پا
۴۲۹	فصل يازدهم - ديه ناخن
۴۳۰-۴۳۲	فصل دوازدهم - ديه ستون فقرات
۴۳۳-۴۳۴	فصل سيزدهم - ديه نخاع
۴۳۵-۴۳۶	فصل چهاردهم - ديه بيضه
۴۳۷	فصل پانزدهم - ديه دنده
۴۳۸	فصل شانزدهم - ديه استخوان زير گردن
۴۳۹-۴۴۱	فصل هفدهم - ديه نشيمن گاه
۴۴۲-۴۴۳	فصل هجدهم - ديه استخوانها
۴۴۴-۴۴۸	فصل نوزدهم - ديه عقل
۴۴۹-۴۵۶	فصل بيستم - ديه حس شنوائى
۴۵۷-۴۶۱	فصل بيست و يكم - ديه بينائى
۴۶۲-۴۶۵	فصل بيست و دوم - ديه حس بويائى
۴۶۶-۴۶۹	فصل بيست و سوم - ديه چشائى
۴۷۰-۴۷۳	فصل بيست و چهارم - ديه صوت و گويائى
۴۷۴-۴۷۹	فصل بيست و پنجم - ديه زوال منافع

شماره مواد

- باب دهم - ديه جراحات ۴۸۰-۴۸۳
- فصل اول - ديه جراحات سر و صورت ۴۸۲
- فصل دوم - ديه جراحتی که در بدن انسان
وارد می شود ۴۸۲
- فصل سوم - ديه جراحتی که در اعضاء انسان فرو
می رود ۴۸۳
- باب یازدهم - ديه جنایتي که باعث تغییر رنگ پوست
یا تورم می شود ۴۸۴-۴۸۶
- باب دوازدهم - ديه سقط جنین ۴۸۷-۴۹۳
- باب سیزدهم - ديه جنایتي که بر مرده
واقع می شود ۴۹۴-۴۹۷
- کتاب پنجم - تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده ۴۹۸-۷۲۹
- فصل اول - جرائم ضدامنیت داخلی و خارجی
کشور ۴۹۸-۵۱۲
- فصل دوم - اهانت به مقدسات مذهبی و سوء قصد
به مقامات داخلی ۵۱۳-۵۱۵
- فصل سوم - سوء قصد به مقامات سیاسی
خارجی ۵۱۶-۵۱۷
- فصل چهارم - تهیه و ترویج سکه قلب ۵۱۸-۵۲۲

شماره مواد	
۵۲۳-۵۴۲	فصل پنجم - جعل و تزویر
	فصل ششم - محو یا شکستن مهر و پلمپ و سرقت
۵۴۳-۵۴۶	نوشته‌ها از اماکن دولتی
	فصل هفتم - فرار مجبوسین قانونی و اخفای
۵۴۷-۵۵۴	مقصرین
۵۵۵-۵۵۷	فصل هشتم - غصب عناوین و مشاغل
۵۵۸-۵۶۹	فصل نهم - تخریب اموال تاریخی، فرهنگی
۵۷۰-۵۸۷	فصل دهم - تقصیرات مقامات و مأمورین دولتی
۵۸۸-۵۹۶	فصل یازدهم - ارتشاء و ربا و کلاهبرداری
۵۹۷	فصل دوازدهم - امتناع از انجام وظایف قانونی
	فصل سیزدهم - تعدیات مأمورین دولتی نسبت
۵۹۸-۶۰۶	به دولت
۶۰۷	فصل چهاردهم - تمرد نسبت به مأمورین دولت
۶۰۸-۶۰۹	فصل پانزدهم - هتک حرمت اشخاص
	فصل شانزدهم - اجتماع و تبانی برای ارتکاب
۶۱۰-۶۱۱	جرائم
۶۱۲-۶۳۶	فصل هفدهم - جرائم علیه اشخاص و اطفال
۶۳۷-۶۴۱	فصل هجدهم - جرائم ضد عفت و اخلاق عمومی

شماره مواد

	فصل نوزدهم - جرائم بر ضد حقوق تکالیف
۶۴۲-۶۴۷	خانوادگی
۶۴۸-۶۵۰	فصل بیستم - قسم و شهادت دروغ و افشاء سر
۶۵۱-۶۶۷	فصل بیست و یکم - سرقت و ربودن مال غیر
۶۶۸-۶۶۹	فصل بیست و دوم - تهدید و اکراه
۶۷۰-۶۷۲	فصل بیست و سوم - رشکستگی
۶۷۳-۶۷۴	فصل بیست و چهارم - خیانت در امانت
	فصل بیست و پنجم - احراق و تخریب و اتلاف
۶۷۵-۶۸۹	اموال و حیوانات
	فصل بیست و ششم - هتک حرمت منازل و
۶۹۰-۶۹۶	املاک غیر
	فصل بیست و هفتم - افتراء و توهین و هتک
۶۹۷-۷۰۰	حرمت
	فصل بیست و هشتم - تجاهر به استعمال مشروبات
۷۰۱-۷۱۳	الکلی و قماربازی و ولگردی
	فصل بیست و نهم - جرائم ناشی از تخلفات
۷۱۴-۷۲۹	رانندگی

قانون مجازات اسلامی

روزنامه رسمی شماره ۱۳۶۴۰ مورخ ۱۱/۱۰/۱۳۷۰

کتاب اول - کلیات

باب اول - مواد عمومی

ماده ۱ - قانون مجازات اسلامی راجع است به تعیین انواع جرائم و مجازات و اقدامات تأمینی و تربیتی که در باره مجرم اعمال می‌شود.

ماده ۲ - هر فعل یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد جرم محسوب می‌شود.

ماده ۳ - قوانین جزائی در باره کلیه کسانی که در قلمرو حاکمیت زمینی، دریائی و هوائی جمهوری اسلامی ایران مرتکب جرم شوند اعمال می‌گردد مگر آنکه بموجب قانون ترتیب دیگری مقرر شده باشد.

ماده ۴ - هرگاه قسمتی از جرم در ایران واقع و نتیجه آن در

خارج از قلمرو حاکمیت ایران حاصل شود و یا قسمتی از جرم در ایران و یا در خارج و نتیجه آن در ایران حاصل شود در حکم جرم واقع شده در ایران است.

ماده ۵ - هر ایرانی یا بیگانه‌ای که در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب یکی از جرائم ذیل شود و در ایران یافت شود و یا به ایران مسترد گردد طبق قانون مجازات جمهوری اسلامی ایران مجازات می‌شود.

۱- اقدام علیه حکومت جمهوری اسلامی ایران و امنیت داخلی و خارجی و تمامیت ارضی یا استقلال کشور جمهوری اسلامی ایران.

۲- جعل فرمان یا دستخط یا مهر یا امضاء مقام رهبری و یا استفاده از آن.

۳- جعل نوشته رسمی رئیس جمهور یا رئیس مجلس شورای اسلامی و یا شورای نگهبان و یا رئیس مجلس خبرگان یا رئیس قوه قضائیه یا معاونان رئیس جمهور یا رئیس دیوان عالی کشور یا دادستان کل کشور یا هر یک از وزیران یا استفاده از آنها.

۴- جعل اسکناس رایج ایران یا اسناد بانکی ایران مانند براتهای قبول شده از طرف بانکها یا چکهای صادر شده از طرف بانکها و یا اسناد تمهدآور بانکها و همچنین جعل اسناد خزانه و اوراق قرضه صادره و یا تضمین شده از طرف دولت یا

شبهه‌سازی و هرگونه تقلب در مورد مسکوکات رایج داخله.
 ماده ۶ - هر جرمی که اتباع بیگانه که در خدمت دولت جمهوری اسلامی ایران هستند و یا مستخدمان دولت به مناسبت شغل و وظیفه خود در خارج از قلمرو حاکمیت جمهوری اسلامی ایران مرتکب می‌شوند و همچنین هر جرمی که مأموران سیاسی و کنسولی و فرهنگی دولت ایران که از مصونیت سیاسی استفاده می‌کنند مرتکب گردند، طبق قوانین جزائی جمهوری اسلامی ایران مجازات می‌شوند.

ماده ۷ - علاوه بر موارد مذکور در مواد ۵ و ۶ هر ایرانی که در خارج ایران مرتکب جرمی شود و در ایران یافت شود طبق قوانین جزائی جمهوری اسلامی ایران مجازات خواهد شد.

ماده ۸ - در مورد جرائمی که بموجب قانون خاص یا عهد بین‌المللی مرتکب در هر کشوری که بدست آید محاکمه می‌شود اگر در ایران دستگیر شد طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات خواهد شد.

ماده ۹ - مجرم باید مالی را که در اثر ارتکاب جرم تحصیل کرده است اگر موجود باشد عیناً و اگر موجود نباشد، مثل یا قیمت آن را به صاحبش رد کند و از عهده خسارات وارده نیز برآید.

ماده ۱۰ - بازپرس یا دادستان در صورت صدور قرار منع تعقیب یا موقوف شدن تعقیب باید تکلیف اشیاء و اموال کشف

شده را که دلیل یا وسیله جرم بوده و یا از جرم تحصیل شده یا حین ارتکاب استعمال و یا برای استعمال اختصاص داده شده است تعیین کند تا مسترد یا ضبط یا معدوم شود در مورد ضبط دادگاه تکلیف اموال و اشیاء را تعیین خواهد کرد هم چنین بازپرس و یا دادستان مکلف است مادام که پرونده نزد او جریان دارد به تقاضای ذینفع با رعایت شرایط زیر دستور رد اموال و اشیاء مذکور در فوق را صادر نماید:

۱- وجود تمام یا قسمتی از آن اشیاء و اموال در بازپرسی یا دادرسی لازم نباشد.

۲- اشیاء و اموال بلامعارض باشد.

۳- در شمار اشیاء و اموالی نباشد که باید ضبط یا معدوم گردد.

در کلیه امور جزائی دادگاه نیز باید ضمن صدور حکم یا قرار یا پس از آن، اعم از اینکه مبنی بر محکومیت یا برائت یا موقوف شدن تعقیب متهم باشد، نسبت به اشیاء و اموالی که وسیله جرم بوده یا در اثر جرم تحصیل شده یا حین ارتکاب استعمال و یا برای استعمال اختصاص داده شده حکم مخصوص صادر و تعیین نماید که آنها باید مسترد یا ضبط یا معدوم شود.

تبصره ۱- متضرر از قرار بازپرس یا دادستان یا قرار یا حکم دادگاه می تواند از تصمیم آنان راجع به اشیاء و اموال مذکور در

این ماده شکایت خود را طبق مقررات در دادگاههای جزائی تعقیب و درخواست تجدید نظر نماید. هر چند قرار یا حکم دادگاه نسبت به امر جزائی قابل شکایت نباشد.

تبصره ۲- مالی که نگهداری آن مستلزم هزینه نامتناسب برای دولت بوده یا موجب خرابی یا کسر فاحش قیمت آن گردد و حفظ مال هم برای دادرسی لازم نباشد و همچنین اموال ضایع شدنی و سریع الفساد حسب مورد به دستور دادستان یا دادگاه به قیمت روز فروخته شده و وجه حاصل تا تعیین تکلیف نهائی در صندوق دادگستری به عنوان امانت نگهداری خواهد شد.

ماده ۱۱ - در مقررات و نظامات دولتی، مجازات و اقدامات تأمینی و تربیتی باید بموجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده باشد و هیچ فعل یا ترک فعل را نمی توان بعنوان جرم بموجب قانون متأخر مجازات نمود لیکن اگر بعد از وقوع جرم قانونی وضع شود که مبنی بر تخفیف یا عدم مجازات بوده و یا از جهات دیگر مساعدتر به حال مرتکب باشد نسبت به جرائم سابق بر وضع آن قانون تا صدور حکم قطعی مؤثر خواهد بود در صورتیکه بموجب قانون سابق حکم قطعی لازم الاجراء صادر شده باشد به ترتیب زیر عمل خواهد شد:

۱ - اگر عملی که در گذشته جرم بوده بموجب قانون لاحق

جرم شناخته نشود در این صورت حکم قطعی اجراء نخواهد شد و اگر در جریان اجراء باشد موقوف الاجراء خواهد ماند و در این دو مورد و همچنین در موردی که حکم قبلاً اجراء شده باشد هیچگونه اثر کیفری بر آن مترتب نخواهد بود این مقررات در مورد قوانینی که برای مدت معین موارد خاصی وضع گردیده است اعمال نمی‌گردد.

۲ - اگر مجازات جرمی بموجب قانون لاحق تخفیف یابد محکوم علیه می‌تواند تقاضای تخفیف مجازات تعیین شده را بنماید و در اینصورت دادگاه صادرکننده حکم و یا دادگاه جانشین با لحاظ قانون لاحق مجازات قبلی را تخفیف خواهد داد.

۳ - اگر مجازات جرمی به موجب قانون لاحق به اقدام تأمینی و تربیتی تبدیل گردد فقط همین اقدامات مورد حکم قرار خواهد گرفت.

باب دوم - مجازاتهای و اقدامات تأمینی و تربیتی

فصل اول - مجازاتها و اقدامات تأمینی و تربیتی

ماده ۱۲ - مجازاتهای مقرر در این قانون پنج قسم است :

- ۱ - حدود ۲ - قصاص ۳ - دیات ۴ - تعزیرات
- ۵ - مجازاتهای بازدارنده .
- ماده ۱۳ - حد، به مجازاتی گفته می‌شود که نوع و میزان و کیفیت آن در شرع تعیین شده است.
- ماده ۱۴ - قصاص، کیفری است که جانی به آن محکوم می‌شود و باید با جنایت او برابر باشد.
- ماده ۱۵ - دیه، مالی است که از طرف شارع برای جنایت تعیین شده است.
- ماده ۱۶ - تعزیر، تأدیب و یا عقوبتی است که نوع و مقدار آن در شرع تعیین نشده و بنظر حاکم واگذار شده است از قبیل حبس و جزای نقدی و شلاق که میزان شلاق بایستی از مقدار حد کمتر باشد.
- ماده ۱۷ - مجازات بازدارنده، تأدیب یا عقوبتی است که از طرف حکومت به منظور حفظ نظم و مراعات مصلحت اجتماع در قبال تخلف از مقررات و نظامات حکومتی تعیین می‌گردد از قبیل حبس، جزای نقدی، تعطیل محل کسب، لغو پروانه و محرومیت از حقوق اجتماعی و اقامت در نقطه یا نقاط معین و منع از اقامت در نقطه یا نقاط معین و مانند آن.
- ماده ۱۸ - مدت کلیه حبس‌ها از روزی شروع می‌شود که محکوم علیه بموجب حکم قطعی قابل اجراء محبوس شده باشد.

تبصره - چنانچه محکوم علیه قبل از صدور حکم بعلت اتهام یا اتهاماتی که در پرونده امر مطرح بوده بازداشت شده باشد دادگاه پس از تعیین تعزیر، از مقدار تعزیر تعیین شده یا مجازات بازدارنده به میزان بازداشت قبلی وی کسر می‌کند.

ماده ۱۹ - دادگاه می‌تواند کسی را که به علت ارتکاب جرم عمدی به تعزیر یا مجازات بازدارنده محکوم کرده است به عنوان تتمیم حکم تعزیری یا بازدارنده مدتی از حقوق اجتماعی محروم و نیز از اقامت در نقطه یا نقاط معین ممنوع یا به اقامت در محل معین ممنوع یا به اقامت در محل معین مجبور نماید.

ماده ۲۰ - محرومیت از بعضی یا همه حقوق اجتماعی و اقامت اجباری در نقطه معین یا ممنوعیت از اقامت در محل معین باید متناسب با جرم و خصوصیات مجرم در مدت معین باشد. در صورتیکه محکوم به تبعید یا اقامت اجباری در نقطه‌ای یا ممنوعیت از اقامت در نقطه معین در اثنای اجرای حکم، محل را ترک کند و یا به نقطه ممنوعه بازگردد، دادگاه می‌تواند با پیشنهاد دادرسی مجری حکم، مجازات مذکور را تبدیل به جزای نقدی و یا زندان نماید.

ماده ۲۱ - ترتیب اجرای احکام جزائی و کیفیت زندانها به نحوی است که قانون آئین دادرسی کیفری و سایر قوانین و مقررات تعیین می‌نماید.

فصل دوم - تخفیف مجازات

ماده ۲۲ - دادگاه می تواند در صورت احراز جهات مخففه، مجازات تعزیری و یا بازدارنده را تخفیف دهد و یا تبدیل به مجازات از نوع دیگری نماید که مناسبت حال متهم باشد، جهات مخففه عبارتند از:

- ۱- گذشت شاکی یا مدعی خصوصی.
 - ۲- اظهارات و راهنمایی‌ها متهم که در شناختن شرکاء و معاونان جرم و یا کشف اشیائی که از جرم تحصیل شده است مؤثر باشد.
 - ۳- اوضاع و احوال خاصی که متهم تحت تأثیر آنها مرتکب جرم شده است از قبیل: رفتار و گفتار تحریک آمیز مجنی علیه یا وجود انگیزه شرافتمندانه در ارتکاب جرم.
 - ۴- اعلام متهم قبل از تعقیب و یا اقرار او در مرحله تحقیق که مؤثر در کشف جرم باشد.
 - ۵- وضع خاص متهم و یا سابقه او.
 - ۶- اقدام یا کوشش متهم بمنظور تخفیف اثرات جرم و جبران زیان ناشی از آن.
- تبصره ۱- دادگاه مکلف است جهات تخفیف مجازات را در حکم صریحاً قید کند.
- تبصره ۲- در مورد تعدد جرم نیز دادگاه می تواند جهات